

ตอนที่หนึ่ง : การแปลทั่ว ๆ ไป

บทที่ 1

หลักการแปลทั่วไป

ถ้าเราพิจารณาดูให้ลึกคนไทยส่วนใหญ่ ควรจะเป็นนักแปลที่ดีได้ เพราะ เราถูกบังคับให้เรียนภาษาอังกฤษมาแต่เด็ก ๆ เราเรียนรู้ภาษาอังกฤษทั้ง ไวยากรณ์ ศัพท์ วรรณคดี และ วัฒนธรรมตะวันตกมามาก ดังนั้น ทักษะที่เราเห็นหรือได้ยินภาษาอังกฤษ เราแปลให้ตัวเองมาตลอดโดยไม่รู้ตัว เพราะฉะนั้น ถ้าจะกล่าวว่าคนไทยเป็นนักแปลมาแต่กำเนิด ก็ไม่น่าจะผิด แต่สิ่งที่ขาด คือ เทคนิคของการแปลให้เป็นภาษาไทยที่นุ่มนวล โดยไม่มีโครงสร้างของภาษาอังกฤษมาเป็นอุปสรรค ทำให้ได้ภาษาไทยแบบแปล และ เทคนิคในการเขียนเรียงคำ หรือ ย่อคำให้สละสลวยมากขึ้น รวมทั้ง การเรียนรู้และ การพัฒนาเทคนิคในการแปลสาขาวิชาต่าง ๆ

แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงการแปลบทภาพยนตร์ หรือบทโทรทัศน์น่าจะกล่าวถึงการแปลงานอื่น ๆ ที่เคยมีมาก่อน แต่เดิมการ แปลแบ่งออกเป็น 2 ประเภทอย่างกว้าง ๆ

1. การแปลตรงตามตัวอักษร (Literal Translation)¹

การแปลพระคัมภีร์ คำรา สนธิสัญญา พงศาวดาร ในสมัยก่อนผู้แปล มักจะเป็น ผู้รู้และผู้ชำนาญด้านภาษา และ ถูกฝึกอบรมมาแล้วอย่างซ้ำของ ทั้งด้านภาษา และ วรรณคดี นักแปลจะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และจะเน้น ความสำคัญของภาษาต้นฉบับ และ พยายามเก็บความเดิมไว้ได้อย่างตรงมาก

2. การแปลอย่างอิสระ (Free Translation- compile)

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การแปลขยายตัวแพร่หลายขึ้น จึงได้มีการแปลประเภทเรียบเรียงเกิดขึ้น คือมีการขยายความ และเพิ่มเติม ความรู้เข้าไป เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจมากขึ้นกล่าวคือผู้แปลพยายามที่จะรักษา ความหมายที่ถูกต้องของงานในภาษาเดิม โดยพยายามอธิบายให้ผู้อ่านงานแปลเข้าใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงอย่างตรงไปตรงมา เพื่อรักษาภาษาเดิมนั้นมีน้อยมาก นักแปลส่วนใหญ่จะพยายามทำให้ภาษาแปล เป็นภาษา ที่อ่านเข้าใจได้

¹ สัจจวิ สุทนต์, หลักการแปล (กรุงเทพฯ: หานนคร : สำนักงานพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 57

ง่ายขึ้น จึงเพิ่มเติมและเรียบเรียงข้อความให้สะดวก เน้นความเข้าใจของภาษาที่สองมากขึ้น พยายามแปล ให้ได้ความหมาย และ สื่อสารได้อย่างลึกซึ้ง การแปลเช่นนี้ จะเป็นคั้งหนึ่งงานที่เขียนขึ้นใหม่มากกว่างานแปล เพราะ อย่างที่เราคงพอเข้าใจได้ว่า ในสองภาษานั้น ย่อมมีส่วนคล้าย และ ต่างกันอยู่ การที่จะรักษาความหมายที่ถูกต้องของภาษา เดิม นั้น ย่อมทำได้ยาก เพราะ ไวยากรณ์ โครงสร้างวัฒนธรรมประเพณีของภาษาทั้งสองต่างกันอยู่

หลักการแปลที่ดี อย่างกว้าง ๆ

1. แปลแล้วควร ได้คำที่มีความหมาย อรรถรส รูปแบบ (style) หลักความคิด เหมือนเดิม คำหนึ่งคำใดในภาษาอังกฤษ พอแปลเป็นภาษาไทยแล้ว อาจ มีได้หลายคำ เราต้องเลือกเอาความหมายเดิม จริงๆ หรือ ใกล้เคียงที่สุด
2. แปลแล้วได้ความคิดเหมือนเดิม แปลแล้วทำให้ผู้อ่าน ได้อ่านงานเดิม ไม่ใช่งานใหม่
3. แปลแล้วทำให้ผู้อ่าน ได้อ่านเหมือนของเดิมและคล้อยตามได้
4. สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบ การเขียนเดิม
5. แปลแล้วต้องได้ภาษาที่เป็น tone เดิม เช่น บทสนทนาของผู้ดี ผู้ร้าย คนไร้การศึกษา คนข้าง ถนน ขาอกเข็ญใจ นักวิชาการ นักธุรกิจ เราต้องแปล โดยใช้ภาษาให้เข้ากับ ตัวละครในเรื่อง ต้องรู้จักทั้ง เรียงความ และ ข้อความ เนื่องจากโครงสร้างของสองภาษามี ส่วนเหมือน และ ส่วนต่างกันอยู่ เราต้องทำให้ภาษาแปล นั้น ละมุนละไม และ นุ่มนวล ในบางกรณี เราต้องขยาดความโดยใส่คำอธิบายเพิ่มเติม (footnote) เพื่อขยาดความให้ผู้อ่านเข้าใจงานแปลมากขึ้น งานบางประเภททำได้ เช่น งานแปลนิทาน นวนิยาย บทความ แต่บางประเภทก็ไม่สามารถมีบทขยาดเพิ่มเติม (footnote) ได้ เช่น การแปลบทภาพยนตร์ หรือ บทโทรทัศน์ เนื่องจากมี “เวลา” เข้ามามีเกี่ยวข้อง หรือ มีปัจจัย ที่สำคัญทำให้เรา ไม่มีที่ หรือ “เวลา” ที่จะอธิบาย อะไรเพิ่มเติม ให้ผู้ชมเข้าใจได้
6. แปลแล้ว ได้ภาษาตรงกับยุคของเรื่องต้นฉบับ ถ้าเป็นเรื่องปัจจุบัน ก็ควรใช้ภาษาปัจจุบัน แต่ ถ้าเป็น เรื่องโบราณ ก็ควรใช้ภาษาโบราณ คำสรรพนาม ที่ใช้เรียก ก็ต้อง

ให้ถูกกับยุคของคั่นฉบับด้วย เช่นเรื่อง เช่น “You” และ “I” ปกติเราจะแปลว่า “คุณ” และ “ผม” หรือ “ดิฉัน” แต่ในเรื่องต่างประเภทกัน เราต้องรู้ว่า ควรใช้ต่างกันอย่างไร ถ้าเป็น ความบอขุยกกัน หรือ ถูกกับพ่อ พระราชาคุยกับบริวาร หรือ เพื่อนสนิทคุยกัน

7. การแปลที่ดี ผู้แปลต้องรู้ว่าส่วนไหน ควรตัดทิ้ง ได้ โดยไม่เสียอรรถรสของ ภาษาเนื่องจากความต่างของภาษา เช่นถ่านวนในภาษาอังกฤษว่า “Now let’s see, all you have to do is..... หรือ “the first thing you’ve got to do”

นักศึกษาคงเห็นแล้วว่า มันเป็นส่วนขยาย ของประโยค ไม่มีความหมายใด ในภาษาไทย ผู้แปลก็ควรที่จะตัดทิ้ง เพราะถ้าแปล คงได้ภาษาไทย แบบแปล แน่ ๆ

ลักษณะงานแปลที่มีคุณภาพ

ในเมื่อผู้แปล ต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง (medium)² ระหว่าง คั่นฉบับ และ บทแปล ผู้แปล จึง ต้อง พยายาม รักษาความถูกต้องของคั่นฉบับ ทั้งด้านความคิด ปรัชญา และ ภาษาที่ใช้ อย่างเพิ่มเติมความคิดเห็นส่วนตัวเข้าไป งานแปลที่ดีนั้น จะต้องประกอบด้วย คำ ประโยค และการเรียงคำที่ดี ผู้แปลต้องเลือกคำ ที่แปลแล้ว ยังรักษาความหมายในภาษาเดิมไว้ได้ดีเหมือนเดิม และได้ ความหมายในภาษาใหม่ที่ดี กลมกลืน เป็นธรรมชาติ อ่านแล้วรู้เรื่อง ได้ใจความถูกต้อง ในภาษาที่แปล ข้อสำคัญคือ ผลงานแปล จะต้องให้ได้ความรู้สึก และอารมณ์เหมือนงานคั่น ฉบับ งานแปลที่เราเห็นได้ทั่วไป เช่น ข่าวต่างประเทศ ตามหน้าหนังสือพิมพ์ นิตยสารราย สัปดาห์ รายเดือน วิทยุ โทรทัศน์ บทความ ข้อคิดเห็น บทวิจารณ์ เรื่องสั้น เรื่องยาว ที่ไม่ใช่ เป็นเรื่องไทย มัก จะเป็นเรื่องแปลทั้งสิ้น งานบางชิ้นอ่านแล้ว ได้อารมณ์ซาบซึ้ง มีพรรณนา ไหวหารดี มองเห็นภาพพจน์ คล้อยตามอารมณ์และเข้าใจถึงความคิดของผู้เขียนได้ อย่างถ่องแท้ แต่งานบางอย่างยังต้องการการข้ดเกล้า เพราะอ่านแล้วยังเป็นภาษาแปล ทำให้งงงวย คล้อย ตามจินตนาการไม่ได้ อาจเป็นเพราะ ผู้แปลไม่สามารถเข้าใจถึงงานคั่นฉบับว่า ผู้เขียนต้องการ พูดถึงอะไร หรือไม่เข้าใจวัฒนธรรมของภาษาคั่นฉบับ จึงไม่สามารถแปลให้ผู้อ่านเข้าใจได้ เมื่อไม่เข้าใจของเดิม ก็ย่อมจะแปลถ่ายทอดไม่ได้ดี

² ศัญฉวี สายบัว, หลักการแปล (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 12

จึงกล่าวได้ว่า งานแปลที่ดี ควรจะเป็นงานที่ ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก อารมณ์ของ ผู้เขียนจากภาษาหนึ่งไปให้ผู้อ่านในอีกภาษาหนึ่งได้ สามารถรู้สึกถึงอารมณ์ และคล้อยตามได้ โดยไม่จำเป็นต้องรักษา ถ้อยคำสำนวน และ คำเปรียบเปรยในภาษาเดิม มีงานแปลบางชนิด ที่มีจุดประสงค์เพียง แต่ถ่ายทอดข้อมูลอย่างคร่าว ๆ เท่านั้น

คุณสมบัติที่ดีของนักแปล

1. ผู้แปลควรมีความสามารถเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาต้นฉบับ และภาษาฉบับแปล เพราะ ผู้แปลที่ดี ต้องเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ในการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะ นักแปลที่สามารถ สูง ต้องเป็นนักแปลที่มีความเก่งกาจในการใช้ภาษาได้ทั้งสองภาษา ให้เป็นภาษาแม่ นั่นเอง ถ้า เป็นผู้ใช้ได้ ดีทั้งสองภาษา ก็จะเป็นนักแปลที่ดี จะได้ผลงานแปลที่ใช้คำได้สะดวก ถูกต้อง รัดกุม และ นุ่มนวล ฟังแล้วรื่นหู การแปลที่สมบูรณ์จริง ๆ นั้น ยังเป็นอยู่ในขั้นอุดมการณ์ เท่านั้น งาน แปลนั้น เป็นงานยากที่จะทำให้สะดวกในอีกภาษาหนึ่งที่มี วัฒนธรรม ขนบ ธรรมเนียม ประเพณีที่ต่างกัน บางครั้งผู้แปล ต้องการรักษาคุณค่าของต้นฉบับมาก ทั้งด้าน ความคิดและโครงสร้าง ของภาษา ทำให้ได้บทแปลที่ไม่ สะดวก และไม่เป็นธรรมชาติ ใน บางกรณี อาจต้องเสริมแต่ง เรียงคำ ย้ายคำ หรือ ย่อคำ บาง ครั้ง ต้องแต่งใหม่เลย เพราะ ไม่มีใช้ในภาษาแปล โดยเฉพาะ ในบทภาพยนตร์ และ บทโทรทัศน์ ที่เป็น บทสนทนา บทตลก บทรักอันรุนแรงที่ไม่อาจ กล่าวถึงได้ ในภาษาแปล รวมทั้ง บทที่มีคำพูดเฉพาะกลุ่ม (slang) หรือ สำนวน (expression)

2. ผู้แปลต้องเป็นคั้งหนึ่งผู้ประพันธ์ในงานแปล หมายความว่า ผู้แปลต้องสามารถ รับอรรถรสของภาษาต้นฉบับให้ได้ก่อนที่จะแปล เพราะผู้แปลกำลังจะกลายเป็นนักประพันธ์ ใน ภาษาแปล ผู้แปลควรศึกษาว่าผู้แต่ง เป็นใคร ผู้หญิง หรือ ผู้ชาย วัยใด ได้รับอิทธิพลในการ เขียนมาจากใคร หรือ แม้กระทั่งได้รับการศึกษามาอย่างไร

3. ผู้แปลควรมีความรู้ในเรื่องที่จะแปล รวมทั้ง ภูมิหลังด้วย บางครั้งถ้าผู้แปล มีความรู้ด้านความหมายของศัพท์เฉพาะ ยังไม่เพียงพอในการแปล ผู้แปลยังต้องหาความรู้ และ ภูมิหลัง ของเรื่อง ต้นฉบับ ยกตัวอย่างเช่น เรื่องเกี่ยวกับ จิตสำนึก ปรัชญา ประวัติศาสตร์

การเมือง ศาสนา คนตรี กฎหมาย ธุรกิจ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ เฉพาะศัพท์วิชาที่เราไม่เคย
ชิน ก็ยากอยู่แล้ว แต่พอจะหาความหมายได้จากพจนานุกรม แต่ภูมิหลังของความหมายของเรื่อง
เป็นสิ่งที่ยาก ผู้แปลคงต้องตั้งถามจากผู้รู้ในสาขาวิชานั้นๆ และ หรือหาความรู้จากการอ่านหนังสือ
สื่อประเภทนั้นๆ เพื่อให้ได้ความเข้าใจอย่างแท้จริง และได้บทแปลที่มีประสิทธิภาพที่ดี เช่น
คำว่า “consciousness, awareness, restful alertness, mind, soul” มันต่างกันอย่างไร ควร
ใช้คำไหนแปล คำแต่ละคำต่างกันอย่างไร หรือ ถ้าแปลด้าน กฎหมาย สถิติ บัญชี เราก็
ควรหาความรู้ ด้านนั้นมาประกอบ ถ้าจะแปลนิยายเกี่ยวกับประเทศอังกฤษ หรือ วรรณกรรม
สมัย Baroque หรือ อัครวิษัประวัตินักคนตรีสมัย classical ต้องศึกษาค้นคว้าว่าพล
งานนั้นๆ ได้รับอิทธิพลอะไรบ้างในสมัยนั้น ประวัตินั้นมาอย่างไร นอกจากนี้แล้ว ศัพท์
ธรรมดาๆ ที่เราเคยรู้ความหมาย แต่กลับมีความหมายใหม่ในสาขาวิชาอื่น เช่น คำว่า “web,
net, application, load, surf, navigator, menu, browser” ผู้แปล ควรแปลตามแบบ
ความหมายเดิม ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์หรือไม่ แล้วการใช้ทับศัพท์ ซึ่งเป็นที่นิยมใช้
กัน ในภาษาคอมพิวเตอร์ มีขอบเขตเพียงใด หรือ คำว่า “handicap” หรือ “default”
ศัพท์ปกติ กับศัพท์ กีฬา ควรแปลอย่างไร ผู้แปลควรหาความรู้ให้เข้าใจถึงความ
หมายที่แท้จริง เพื่อช่วยในการแปล จะช่วยในการเลือก คำ เรียงคำ ให้ดีได้

ในกรณีที่ดินฉบับเกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรม หรือ ประเพณี ผู้แปลควรเพิ่มเติมคำอธิบาย
เกี่ยวกับประเพณีของวัน “Thanksgiving, Easter, Good Friday, Christmas, Halloween,
April Fool’s day, หรือ Pass Over” เป็นต้น หรือ ธรรมเนียมบางอย่างที่เราอาจอธิบาย
เพิ่มเติม เช่น ธรรมเนียมเวลาจาม แล้วทำไมตัวละครมักจะดั่ง พูคว่า

“Excuse me”

“God bless you!”

“Thank you”-

“You’re welcome!”

ในกรณีนี้ ถ้าแปลตรงตัว ก็คงจะ ไม่สามารถทำให้ใครเข้าใจอะไร ได้ ในภาษาไทย แต่

ถ้าเรามีความรู้ภูมิหลังที่ส่งไปว่า เดิมในสมัยโบราณมีโรคทำคนตายกันเป็นจำนวนมาก พอมีคนจาม ก็แสดงว่าบุคคลนั้นจะเริ่มป่วย เพื่อนจะรีบ พูดยกแก้เคล็ดว่า “ขอให้พระเจ้าคุ้มครองป้องกันจากโรคห่า” ฉะนั้น ผู้ใดอินต้องรีบ ตอบ “ขอบคุณ” เมื่อบอกขอบคุณแล้ว ก็จะเป็นมารยาทที่จะต้องบอก ว่า “ไม่เป็นไร” เราจะใส่ข้อมูลนี้ลงไปใน การแปลได้อย่างไร ถ้าเป็นการแปลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การแปลบท ภาพยนตร์ก็ย่อมจะใส่ คำอธิบายเพิ่มเติม (footnote) อธิบายได้ แต่ถ้าเป็นการแปลบทภาพยนตร์ อาจจะลำบากหน่อย

4 ในบางกรณีที่ เจอคำศัพท์ ที่ผู้แปลไม่เข้าใจ หรือไม่ทราบความหมาย ผู้แปลส่วนใหญ่ มัก จะแปลทับศัพท์ แต่การทำเช่นนั้น บางครั้งจะทำให้ได้ การแปลคลุมเครือ เช่น ใน ประโยคที่ว่า "I WANT THIS WORK DONE ASAP" ผู้ชมได้ยินเสียงในภาพยนตร์ว่า "เอ เอสเอที" ถ้าผู้แปลแปลว่า "ฉันต้องการงานนี้ให้เสร็จ เอเอสเอที" ผู้ชมก็คงยังไม่เข้าใจว่าหมาย ความอย่างไร เพราะฉะนั้น ขอบข่ายของการทับศัพท์นั้น มีแน่ และ ขอแนะนำว่าควรจะทับศัพท์เฉพาะ คำที่เป็นที่ยอมรับ และ เข้าใจกันดี ในภาษาแปลเท่านั้น ในกรณีนี้ "ASAP" มาจากวลี "AS SOON AS POSSIBLE" ฉะนั้นผู้แปล ควรแปลว่า "ฉันต้องการงานนี้เสร็จด่วน"

หรือ ประโยคว่า "It's on top of the VCR." ผู้ชมเห็นบทแปลว่า "มันอยู่บน วีซีอาร์" คำว่า VCR เป็นตัวย่อ มาจากคำว่า Video Cassette Recorder แต่คนในโลกตะวันตกจะเรียกสั้น ๆ ว่า VCR แต่คนไทยรู้จักในชื่อว่า เครื่องเล่นวิดีโอ หรือ เรียกสั้น ๆ ว่า วิดีโอ เพราะฉะนั้น ก็ควร แปลว่า "มันอยู่บนเครื่องวิดีโอ" จะทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ดีขึ้น

5. ศิลปะของการเขียน เมื่องานเดิมเขียนขึ้นมาดี ผู้แปลชอบจึงอยากแปล ผู้แปลคงตอบตัวเอง ได้ว่าทำไมจึงชอบ เหตุผลมีมากมาย แต่เมื่อแปลแล้ว ยังได้ ความรู้สึกประทับใจเหมือนเดิม หรือไม่ ถ้าได้ ก็แสดงว่า งานของเราได้ผล เพราะฉะนั้น ผู้แปลต้องทำความเข้าใจว่าศิลปะ การเขียนเป็นอย่างไรก่อน การเรียงประโยคของเขาเป็นอย่างไร ก่อนที่จะ ลงมือแปล ถ้าเป็นไปได้ ควรจะได้อ่าน ผลงานของนักประพันธ์เดียวกันนี้หลาย ๆ เรื่อง เพื่อจะได้เข้าใจ ผู้ประพันธ์งานเดิม ก่อนที่จะแปลให้เป็นภาษาใหม่นั้นเอง ต้องพยายาม ยึดศิลปะการเขียนของงานเดิมให้ ได้ อันจะทำให้ผู้อ่านได้ รับรู้ถึงอรรถรสเดิมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

เมื่อนักศึกษาฝึกฝนมาระยะหนึ่งแล้ว และ คิดว่าพร้อมที่จะเป็นนักแปล นักศึกษาควรถามตัวเองว่า นักศึกษาชอบงาน ประเภทใด เสียก่อน การที่ได้แปลงานประเภทที่นักศึกษาชอบจะเป็นแรงกระตุ้นให้แปลได้อย่างสนุกสนาน ศิลปะในการเขียนจะพัฒนาได้ง่ายขึ้น

แรงจูงใจในการแปล

ปัจจุบัน ผู้มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศมีมากขึ้น ผู้แปลที่มีความสามารถจึงมีจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย อาชีพแปลเป็นอาชีพที่ทำรายได้ไม่น้อย ถ้าเทียบกับความยากง่ายของอาชีพนี้ ผู้แปลอาจรู้สึกว่ามันคุ้มค่า ถึงแม้ว่าค่าตอบแทนของผู้แปลยังนับว่าน้อย ถ้าเทียบกับค่าแปลในต่างประเทศก็ตาม นักแปลส่วนใหญ่ ยังทำงานแปล เป็นงานที่สอง งานพิเศษ หรือ งานอดิเรกมากกว่างานประจำ แต่นักแปลส่วนใหญ่ จะตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า ที่แปล เพราะแปลแล้วสนุก ได้รับความเพลิดเพลิน ชอบศิลปะ ในการใช้ภาษา และได้มีประสบการณ์ถึง การท้าทายว่าทำอะไร จึงจะได้บรรณาธิในภาษาแปลเหมือนภาษาต้นฉบับที่สุด และถ้าทำได้ ก็จะเกิดความพอใจและ ภูมิใจอย่างเต็มเปี่ยม นักศึกษาควร เริ่มฝึกงานแปลประเภทที่ถนัด ที่ชอบก่อน เช่นอาจจะแปลงาน ประเภทเด็ก บทภาพยนตร์สั้นสั้น รักหวานจ้อย ทางวิชาการสาขาใดสาขาหนึ่ง หรือประเภทครอบครัว ปกติแล้วถ้านักศึกษาได้เริ่มงานแปลประเภทที่ชอบ แรงกระตุ้นในการแปล และการเรียนรู้ คงเกิดขึ้นได้ง่าย เพราะนักแปลที่ดี ต้องมีเวลาฝึกฝนบ่อยๆ ประสบการณ์ ในการแปลจะเป็นกุญแจที่สำคัญ

เทคนิคการใช้พจนานุกรม

1. ปัจจัยสำคัญของผู้แปล ที่ผู้แปลจะขาดไม่ได้ คือ พจนานุกรม ควรจะมีทั้ง อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ เท่านั้นยังไม่พอ ควรจะมี อังกฤษ-อังกฤษ เพราะ พจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ จะมีคำให้เลือกมากมาย รวมทั้ง มีตัวอย่างของประโยคให้ และ บอก part of speech อีกด้วย อันจะทำให้ให้นักศึกษาเข้าใจ ความหมาย มากขึ้น แน่ใจได้ว่าเลือกใช้ถูกคำ เท่านั้นยังไม่พอ ผู้แปลควรจะมี พจนานุกรม เฉพาะวิชา ไว้ใช้ในการแปล เช่น พจนานุกรมทางการกฎหมาย ทางการแพทย์ ทางการวิทยาศาสตร์ ทางคอมพิวเตอร์ ทางดนตรี และอื่น ๆ เพราะ ศัพท์เฉพาะ

ด้าน เป็น สิ่งที่ยาก มันมีความหมายเฉพาะอยู่แล้ว ควรดึงมาใช้ให้ถูก ถ้าเราไม่ได้อยู่ในวง การนั้น ๆ ย่อมเป็นการยากที่จะหยังรู้ได้

2. สิ่งสำคัญที่เรา จะขาดมิได้ คือ พจนานุกรม idiom, slang and expression ทั้ง ของ American English, British English, Australian English, Canadian English ไว้เป็น กำลังสำคัญ เท่าที่ปรากฏจากการบ้านนักศึกษา และตามหน้าจอทีวี แสดงให้ทราบว่ามีนัก แปลจำนวนมากที่ไม่ตระหนักว่าประโยค นั้น ๆ เป็น slang หรือ expression เลยแปลตรงตัว ซึ่งทำให้ผิดความหมายไป ผู้เขียนจะกล่าวถึงเรื่องนี้อีกครั้งในบทที่ 4 ประสบการณ์ในการใช้ ภาษา และ พจนานุกรมจะช่วยได้มาก

3. ผู้แปลจำนวนมาก จะสร้างพจนานุกรมส่วนตัว อาจจะเป็นสมุดปกเล่มเล็ก ๆ หรือ calling cards หรือ flash cards เก็บไว้ในกล่องเก็บการ์ด (Roledex) หรือเก็บสะสมไว้ใน database ใน คอมพิวเตอร์ ขอแนะนำให้ ใช้ โปรแกรมง่าย ๆ เช่น Hyper Cards หรือ Spread sheet หรือ Excel หรือ แม็กกระทั้ง ตารางธรรมดา (table) หรือ Microsoft File ซึ่งนักศึกษา สามารถเรียกออกมาใช้ ได้อย่างง่าย ๆ และ รวดเร็ว แบ่งประเภทไปตามความถนัด

จากประสบการณ์ของผู้แปลส่วนมาก บอกว่า ได้ผลดี เอาไว้บันทึกศัพท์ที่ต้องใช้ และ เจอบ่อยๆ แต่ยังไม่จำได้ ผู้แปลจะจด ไว้ใน พจนานุกรมส่วนตัว เพื่อสะดวกในการเปิดหาได้ เร็วกว่าพจนานุกรมทั่วไป หรือ บางครั้งเราอาจจดไว้บนแผ่นเหนียว (Post It) แล้วแปะ ไว้ที่หน้าคอมพิวเตอร์ หรือ เครื่องพิมพ์ดีด เพราะถ้าเราเห็นคำนั้นบ่อยๆ ผู้แปลก็จะจำได้เอง

รวมทั้งศัพท์บางคำ หรือ วลีต่างๆ หรือพวกที่เป็นการเล่นคำ (pun) หรือ เล่นสำนวน ที่ไม่มีในใช้ในภาษาไทยและจำเป็น ต้องแต่งขึ้นมาใหม่ หรือยั้กไม่ออกว่าจะแปลอย่างไรดี เมื่อนึกออกแล้ว ผู้แปลจะจดไว้รวมเป็นอีกประเภทหนึ่ง นาน ๆ เข้า ผู้แปลจะได้รายการศัพท์ หลาย ประเภททีเดียว

4. นักศึกษาควรหัด แปลศัพท์ ที่ไม่รู้ จัก หรือ ไม่เคยเห็นมาก่อน โดยการมองหาราก ศัพท์ เพื่อหาความหมายเดิมเสียก่อน ในเมื่อนักศึกษา ได้อ่านหนังสือ หรือ ดูภาพยนตร์ มาแล้ว อย่าง คร่าว ๆ จนพอเข้าใจเนื้อเรื่อง ซึ่งจะทำให้ นักศึกษา คงพอเคาได้ โดยการมองหารากศัพท์

แปลจากรากศัพท์อย่างคร่าว ๆ ไว้ในใจก่อน ประกอบกับที่นักศึกษา ได้อ่าน หรือ ดูภาพยนต์ มา แล้ว ความเข้าใจในเนื้อเรื่องจะช่วยทำให้ได้ ความหมาย ที่ถูกต้องหรือใกล้เคียง แต่เพื่อความแน่ใจ ก็ควรพิสูจน์ด้วยการเปิดพจนานุกรม ประสบการณ์ จะช่วยทำให้ชำนาญได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้ง ศัพท์ที่เกิดใหม่ในยุคของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์นี้ มีจำนวนมากที่มีคนประดิษฐ์คิดค้นค้น คำใหม่ให้เป็นที่น่าสนใจ และนักศึกษาคงจะหาคำแปลในพจนานุกรมไม่เจอ นักศึกษาคงต้อง มองหารากศัพท์ แล้วแปลตามนั้นไป เช่น...

legalization	-	legal + (suffix) -ization
dividend	-	divide + (suffix) nd
netizen	-	net + citizen
edutainment	-	education + entertainment
devious	-	devil + (suffix) -ious
monetary	-	money + (suffix) -tary
cinematography	-	cinema + photography
Jurisdiction	-	Jury + diction
observation	-	observe + (suffix) -ation
globalization	-	global + (suffix) -ization
overcharge	-	over + charge
edutainment	-	education + entertainment
surfari	-	surf + safari
workaholic	-	work + aholic
generasian	-	generation + Asian

จากการทำเช่นนี้บ่อย ๆ จะทำให้นักศึกษาชินกับการมองหารากศัพท์ หรือ บางส่วนของคำ ที่นักศึกษาเคยรู้จักมาแล้ว การเดาศัพท์ใหม่จากการมองหาศัพท์เก่าๆนั้น คงจะไม่ยากจนเกินไป

แบบฝึกหัด จงตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่เว้นไว้ให้

1. การแปลที่ดีควรประกอบไปด้วยอะไรบ้าง

2. งานแปลชนิดใดจึงจะเรียกว่า งานแปลที่มีคุณภาพ

3. นักแปลที่ดีควรมีคุณสมบัติอะไรบ้าง

4. ถ้าคำไหนที่ผู้แปลไม่รู้จัก ผู้แปลควรแปลทับศัพท์ได้เลยหรือไม่ เพราะอะไร

5. ผู้แปลควรทำอย่างไรบ้างที่จะทำให้หาคำแปลได้อย่างรวดเร็ว จำเป็นหรือไม่ ที่จะต้อง
รู้ศัพท์ทุกตัวในการแปล
